

بررسی رابطه تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در

یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان

(مطالعه موردی: دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس)

محمد رضا حصارکی^۱

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی به دانشجویان از دیدگاه دانشجویان گروه‌های آموزشی علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس به روش توصیفی-همبستگی به انجام رسید. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان مقطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد این واحد دانشگاهی است. براساس فرمول کوکران از این تعداد، ۳۵۸ نفر به‌عنوان نمونه به روش تصادفی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های موردنیاز از پرسشنامه استاندارد تدریس خلاق و پرسشنامه عوامل مؤثر بر موفقیت یادگیری الکترونیکی بردبار و همکاران (۱۳۹۳) استفاده گردید. پس از گردآوری و استخراج داده‌ها، داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از فرمول‌های آماری، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار آماری SPSS24 استفاده گردید. نتایج حاصل از پژوهش نشان دادند که از دیدگاه دانشجویان، بین تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی رابطه مثبت وجود دارد. همچنین بین هر یک از مؤلفه‌های تدریس خلاق یعنی چالش، آزادی، حمایت از ایده‌ها، اعتماد و اطمینان، مباحثه، تضاد، خطرپذیری، زمان دادن به ایده‌ها، سرزندگی و پویایی و شادمانی و شوخ طبعی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی، رابطه وجود دارد.

واژگان کلیدی: تدریس، تدریس خلاقانه، یادگیری، یادگیری الکترونیکی

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. m.r.hesaraki@gmail.com

مقدمه

همان‌طور که دانش در مورد رشد و یادگیری انسان با سرعت بالایی رو به رشد و توسعه است، فرصت شکل‌گیری شیوه‌های آموزشی مؤثرتر نیز افزایش یافته؛ اما استفاده از این پیشرفت‌ها مستلزم تلفیق بینش‌ها در زمینه‌های متفاوتی (از جمله علوم زیست‌شناختی و علوم اعصاب تا روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم رشد و یادگیری) و اتصال آن‌ها به دانش رویکردهای موفق است که در آموزش ظاهر می‌شوند (هاموند و همکاران^۱، ۲۰۲۰). تدریس نوآورانه، آموزشی است که برای تقویت توانایی نوآوری و روحیه خلاق به‌عنوان گرایشی پایه و ارزشمند مورد استفاده قرار می‌گیرد (سوانچو و همکاران^۲، ۲۰۱۲). تدریس، به‌عنوان یکی از حرفه‌های اثرگذار، همواره بستر مهمی برای بروز و ظهور خلاقیت حرفه‌ای و فردی معلمان، دبیران و مدرسان علاقه‌مند و بانگیزه بوده و هست. بی‌تردید نوآوری در تدریس به‌ویژه در شرایطی که امکانات و ابزارهای مناسب آموزشی در دسترس نیست و معلمان در انجام تکالیف حرفه‌ای خود با کمبودها و محدودیت‌هایی در منابع موردنیاز دست به‌گریبان‌اند؛ می‌تواند به‌منزله یک پیشران بسیار اثرگذار در نیل به اهداف آموزشی و یادگیری عمل نماید. از طرف دیگر در تمام حوزه‌های شغلی، داشتن مهارت خلاقیت و خلاق بودن در انجام وظایف حرفه‌ای در کنار سایر صلاحیت‌ها و شایستگی‌های کلیدی، در قرن بیست و یکم به‌منزله یک عامل مهم در موفقیت تلقی می‌گردد (هنریکسن و میشر^۳، ۲۰۱۳). جامعه امروز، نه‌تنها خواهان دانش‌آموزانی است که مهارت خواندن و شمردن را در مدرسه دارند؛ بلکه خواهان دانش‌آموزانی نیز می‌باشد که توانایی تفکر خلاق، انتقادی و حل مشکلات را دارند. با خلاقیت و رفتار ابتکاری، معلمان نه‌تنها به اهداف پیچیده آموزشی دست می‌یابند؛ بلکه می‌توانند مهارت‌های انتقادی را در دانش‌آموزان ایجاد کنند. این مسئله می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا مؤثرتر در جهان امروز عمل کنند (آفیدا و همکاران^۴، ۲۰۱۳). برخی اقدامات نوآورانه می‌توانند تغییرات اساسی در بهبود سیستم آموزشی ایجاد کند؛ به‌عنوان مثال در زمینه آموزش، نوآوری قابلیت بهبود محیطی را که می‌تواند به دانش‌آموزان در موفقیت در یادگیری کمک کند، دارد. اندکی احساس و درک نوآوری از سوی معلمان، منجر به ایجاد خلاق‌ترین روش‌های یادگیری، اجرای جامع‌تر روش‌های تدریس و استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید می‌شود که به‌طور کلی به نفع دانش‌آموزان و سیستم آموزشی خواهد بود (زینال، ۲۰۱۹). آموزش نوآورانه شامل استفاده از روش‌های نوآورانه و آموزش مواد یادگیری به نفع دانش‌آموزان است (ماندولا و مد^۵، ۲۰۱۲). دانشجویان در دانشگاه‌ها از جنبه‌های متفاوتی همانند فرهنگ، مذهب، پیشینه خانوادگی، منطقه و مدرسی که در آن تحصیل کرده‌اند، متنوع هستند. به دلیل چنین تنوعی، نیازهای یادگیری آن‌ها نیز به‌طور فزاینده‌ای متنوع می‌شوند. یک چالش جدید، جستجوی روش‌های آموزشی است که بتواند نیازهای دانشجویان را برطرف کند. برای پاسخگویی به نیازهای متنوع دانشجویان در مقاطع بالاتر، معلمان در کلاس‌های خود از آموزش‌های نوآورانه، استراتژی‌ها و روش‌های متفاوت استفاده می‌کنند. از سه دهه گذشته، روش‌های ابتکاری تدریس برای مقابله با تنوع نیازهای دانش‌آموزان

¹ Hammond et al

² Su Wangchu Hailin Qiong

³ Henriksen & Mishra

⁴ Afida, et al

⁵ Mandula, K., Meda

به‌طور گسترده‌ای در سراسر جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد (باراکزای^۱، ۲۰۰۴). نعیمی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری الکترونیکی از دیدگاه دانشجویان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که از دیدگاه جامعه آماری، عوامل تأثیرگذار بر موفقیت یادگیری الکترونیکی عبارت‌اند از یاددهنده، امکانات موردنیاز، محتوای آموزشی، یادگیرنده، مدیریت و قوانین و مقررات. صفایی فخری و مسن‌آبادی (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی رابطه بلوغ حرفه‌ای و رفتارهای نوآورانه در تدریس معلمان پایه دوم ابتدایی ناحیه ۲ شهرری پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر آن بود که بین بلوغ حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن شامل نگرانی، کنجکاوی، اعتمادبه‌نفس و مشاوره گرفتن با رفتارهای نوآورانه در تدریس معلمان همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. همچنین مؤلفه‌های بلوغ حرفه‌ای شامل نگرانی، کنجکاوی، اعتمادبه‌نفس و مشاوره گرفتن قادر به پیش‌بینی رفتارهای نوآورانه در تدریس معلمان می‌باشند. باقری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی عوامل مؤثر بر تدریس خلاق و اولویت‌بندی آن‌ها را مورد مطالعه و بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که ۵ عامل مؤثر بر تدریس خلاق معلمان (شامل ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای، انگیزه، اعتقاد در مورد تدریس، عامل محیطی و تعهد به تدریس) در جامعه آماری مورد مطالعه، تأثیر مثبت و معناداری بر تدریس خلاق معلمان دارند. در واقع عامل طرز تفکر، تأثیر مثبتی بر تدریس خلاق معلمان داشته؛ اما تأثیر معناداری بر تدریس خلاق معلمان ندارد. همچنین نتایج الویت‌بندی عوامل مؤثر بر تدریس خلاق معلمان که با استفاده از آزمون فریدمن صورت گرفت؛ نشان داد که عامل ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای با میانگین رتبه $4/50$ به‌عنوان رتبه یا اولویت اول و عامل محیطی با میانگین رتبه $2/53$ به‌عنوان رتبه یا اولویت آخر انتخاب شدند. خدارحمی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تحلیل و شناسایی مؤلفه‌های کلیدی تدریس نوآورانه (تدریس نوآورانه اساتید در حوزه آموزش عالی)» به این نتیجه دست یافتند که مؤلفه‌های تدریس نوآورانه عبارت‌اند از پیوند دانش و تجربه، یادگیرنده بودن، جهان‌بینی، توانایی آفرینندگی، طرح مسئله، تعامل هوشمندانه، منش حرفه‌ای و یادگیری معنادار. یافته‌ها بیانگر این بود که تدریس نوآورانه لزوماً توأم با نوآوری، ابداع و انجام کاری غیرمتعارف نیست. همچنین توانایی آفرینندگی که ناشی از بُعد خلاقیت تدریس نوآورانه است، تنها یکی از ویژگی‌های استاد نوآور و تدریس نوآورانه می‌باشد؛ نه تمام آن. در واقع مهم‌ترین مؤلفه در تدریس نوآورانه که سایر مؤلفه‌ها حول محور آن می‌چرخند، پیوند میان دانش و تجربه در عمل است. ناظری و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی عوامل مؤثر بر یادگیری الکترونیکی در رشته‌های علوم پزشکی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که مدیریت، محتوای آموزشی، امکانات موردنیاز، یاددهنده، قوانین و مقررات و یادگیرنده به ترتیب مهم‌ترین نقش را در یادگیری الکترونیکی جامعه مورد مطالعه دارند. نتایج پژوهش موحدی و همکاران (۱۳۹۶) در خصوص بررسی عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت آموزش از دیدگاه دانشجویان نشان داد که کیفیت آموزش در جامعه مورد بررسی تقریباً در سطح متوسط قرار دارد. از بین عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت آموزش، عوامل دانشجویان و اساتید در سطح متوسط و امکانات، تجهیزات و محتوای آموزشی در سطح نسبتاً نامطلوبی قرار داشتند. نتایج حاصل از رگرسیون نشان داد که سه متغیر اساتید، دانشجویان و محتوای آموزشی $7/50$ درصد از تغییرات کیفیت آموزش را تبیین می‌کنند. همچنین سهم متغیر اساتید بیشتر از سایر متغیرها بوده. بعد از آن، متغیرهای دانشجویان و محتوای آموزشی به ترتیب، سهم کمتری در تبیین متغیر وابسته داشتند. بختیاری و قاسم‌زاده

¹ Barakzai

(۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در اثربخشی و تضمین کیفیت یادگیری الکترونیکی در توسعه اقتصاد شهری» به این نتیجه دست یافتند که بین مؤلفه‌های مؤثر در اثربخشی یادگیری الکترونیکی، مؤلفه‌های ذیل به ترتیب اولویت اهمیت و رضایت دانشجویان عبارت‌اند از کیفیت شیوه‌های یادگیری با ضریب همبستگی ۰/۷۸۹ و کیفیت محتوای یادگیری الکترونیکی با ضریب همبستگی ۰/۶۵۴. رمضان‌پور و فرهادی امجد (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی رضایتمندی دانشجویان دانشگاه تهران از سامانه مدیریت یادگیری الکترونیکی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که سطح رضایتمندی دانشجویان دانشگاه در حد متوسط است. همچنین نتایج حاکی از عدم وجود تفاوت در رضایتمندی دانشجویان در دانشگاه تهران به عنوان دانشگاه دولتی می‌باشند. گلبند و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود عوامل مؤثر بر موفقیت یادگیری الکترونیکی را از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان دادند که از دیدگاه دانشجویان، میزان تأثیر دو عامل محتوا و استاد بر موفقیت یادگیری الکترونیکی بسیار زیاد و میزان تأثیر دو عامل دانشجو و سامانه مجازی زیاد می‌باشند. عوامل استاد، محتوا، سامانه مجازی و دانشجو به ترتیب، بیشترین تا کمترین رتبه تأثیر بر یادگیری را دارند. بذرافکن و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود به بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری در قرن ۲۱ از دیدگاه دانشجویان شرکت‌کننده در مدارس تابستانی دانشگاه علوم پزشکی شهر شیراز پرداختند. یافته‌های حاصل، نشانگر آن هستند که ۶ عامل ذیل دارای بیشترین تأثیر را بر یادگیری در قرن ۲۱ هستند: استفاده از کامپیوتر در آموزش، گسترش یادگیری مجازی، استفاده از تلفن همراه در ارتباطات، احساس لذت از محیط‌های یادگیری الکترونیک، تأکید یادگیری بر ایجاد نگرش و نقش تسهیل‌گری اساتید در آموزش. نتایج پژوهش اکبری پورنگ (۱۳۹۱) نشان دادند که دانشجویان شرکت‌کننده در دوره‌های مجازی، کیفیت یادگیری الکترونیکی را در سطح متوسط و بالاتر از متوسط ارزیابی کردند. کیفیت ارائه یادگیری الکترونیکی اساتید برحسب جهت‌گیری‌های برنامه درسی آنها، متفاوت بود. همچنین بین تجربه ارائه یادگیری الکترونیکی و کیفیت ارائه یادگیری الکترونیکی در مؤلفه‌های توجه به تفاوت‌های فردی، تسهیل همکاری بین دانشجویان، ارائه بازخورد و ارزشیابی رابطه معناداری مشاهده شد. در واقع دانشجویان زن کیفیت یادگیری الکترونیکی را در مقایسه با دانشجویان مرد در سطح بالاتری ارزش‌گذاری کردند. گائو و همکاران^۱ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای با عنوان «چالش، فرصت و توسعه: عوامل مؤثر و گرایش‌های نوآورانه در برنامه درسی دانشجویان کارشناسی پرستاری در ماینلاند چین» به این نتیجه دست یافتند که برنامه آموزشی پرستاری در مقطع کارشناسی چین، دارای تعداد بیشتری از دوره‌های پزشکی اولیه است که چالش بزرگی را برای مربیان پرستاری به همراه دارد. یکپارچگی، همگام‌سازی، بین‌المللی‌سازی تنوع و گوناگونی در برنامه درسی کارشناسی، دلایل و عوامل اصلی هستند که به نوآوری در برنامه درسی آینده چین منجر می‌شوند. نارایانان (۲۰۱۷) در پژوهشی به مطالعه رابطه خلاقیت و نوآوری در روش‌های یاددهی و یادگیری نسبت به عملکرد تحصیلی دانشجویان در مؤسسات آموزش عالی خصوصی مالزی پرداخت. نتایج پژوهش نشان دادند که روش‌های خلاقانه و ابتکاری تدریس، یک مفهوم خاص را برای دانشجویان روشن می‌سازد؛ و آن این است که دانشجویان علاقه‌مند می‌شوند تا دقیقاً مفهوم را بشناسند. کیرک‌گوز^۲ (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای به بررسی چالش تولید و حفظ برنامه درسی نوآورانه در آموزش عالی پرداخت. در این مطالعه مشخص شد که

¹ Gao et al

² Kirkgoz

از جمله دلایل اهمیت توجه به تجدیدنظر مداوم در برنامه درسی در آموزش عالی و توجه به نوآوری در این برنامه‌ها، عبارت‌اند از پاسخگویی به نیازهای متنوع و متغیر دانشجویان و اعضای هیأت‌علمی. برخی از پیشنهادات این پژوهش برای پیشبرد نوآوری در برنامه درسی بدین شرح است: نوآوری به تدریج به روشی نظام‌مند عرضه شود؛ لازم است تمام شرکت‌کنندگان در اجرا و در تصمیم‌گیری شرکت کنند تا بیشترین قوانین برای پیشرفت توافق عمومی، تعهد و انگیزه وجود داشته‌باشند. شرکت و حمایت مجریان اثرگذار بر برنامه برای تولید برنامه درسی، به‌منظور دستیابی به انسجام میان اجزای آن ضروری است. لازم است مدرسان به‌عنوان نقش‌آفرینان کلیدی، حمایت اجرایی و اداری کافی را نه‌تنها در طی مراحل اولیه فرایند تجدید برنامه درسی؛ بلکه در سراسر دوره‌های تدریس دریافت کنند تا بتوانند اجازه دهند که تغییرات در تدریس آن‌ها رخ دهند.

با توجه به تحولات فراوانی که در حوزه‌های مختلف زندگی بشر صورت گرفته و از آنجا که آموزش و تدریس نیز جزء مهمی از زندگی اجتماعی بشر از گذشته دور تا زمان حال می‌باشد؛ لذا باید به این نکته اشاره داشت که تحولات ناشی از فناوری و پیشرفت‌های علمی بر فرآیند یاددهی و یادگیری، تأثیر فراوان داشته‌اند. این مسئله به گونه‌ای است که فعالیت‌های آموزشی از تحصیلات ابتدایی تا سطح عالی، تحت شعاع پیشرفت‌های علمی و فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی قرار گرفته‌اند. یادگیری الکترونیکی، محصول کاربرد فناوری‌های نوین در فرآیند یاددهی و یادگیری می‌باشد. در آموزش رسمی، یادگیری الکترونیکی در معنای واقعی آن عبارت است از استفاده هدفمند از تجهیزات و امکانات فناورانه جهت انتقال مفاهیم و مطالب درسی. این مفهوم برای تحقق عوامل متعدد و متفاوتی به لحاظ نیروی انسانی و امکانات زیرساختی مورد نیاز است. یکی از عواملی که می‌تواند بر موفقیت در یادگیری الکترونیکی مؤثر واقع شود، استفاده از روش‌های خلاقانه تدریس می‌باشد. این عامل بر ایجاد انگیزه و فراهم ساختن بستر مناسب جهت یادگیری بهتر یادگیرندگان نقش اساسی دارد. بر این اساس پژوهش حاضر بر آن است که رابطه تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی را از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه و بررسی قرار دهد و به این سؤال پاسخ دهد که رابطه بین تدریس خلاقانه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با هدف بررسی رابطه تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی به دانشجویان از دیدگاه دانشجویان گروه‌های آموزشی علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس، به روش توصیفی-همبستگی به انجام رسید. جامعه آماری پژوهش، شامل کلیه دانشجویان مقطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد این واحد دانشگاهی است که از این تعداد براساس فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۵۸ نفر تعیین گردید. برای گردآوری داده‌های موردنیاز از پرسشنامه استاندارد تدریس خلاق و پرسشنامه عوامل مؤثر بر موفقیت یادگیری الکترونیکی بردبار و همکاران (۱۳۹۳) استفاده شد. پرسشنامه استاندارد تدریس خلاق، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته است که براساس مدل

اکوال (۱۹۹۶) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۵۵ سؤال و ۱۰ مؤلفه می باشد که براساس طیف پنج گزینه ای لیکرت با سؤالاتی مانند (محیط کلاس ما همراه با آرامش و بدون احساس ترس است.) به سنجش تدریس خلاق می پردازد. این پرسشنامه مؤلفه های چالش، آزادی، حمایت از ایده ها، اعتماد و اطمینان، تضاد، خطرپذیری، زمان دادن به ایده ها، سرزندگی و پویایی، شادمانی و شوخ طبعی را در رابطه با تدریس خلاق اندازه گیری می کند. همچنین پرسشنامه موفقیت در یادگیری الکترونیکی عوامل سازمانی، تکنولوژیکی، سواد اطلاعاتی، محیطی و آموزشی را اندازه گیری می کند. پایایی پرسشنامه تدریس خلاق براساس ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش محبی امین و همکاران (۱۳۹۲) بالای ۰/۸۵ و در پژوهش حاضر ۰/۸۷ برآورد گردید. روایی و پایایی پرسشنامه عوامل مؤثر در موفقیت یادگیری الکترونیکی توسط مسلمانی (۱۳۹۴) ۰/۸۴ به دست آمد. پایایی پرسشنامه مذکور در پژوهش حاضر نیز ۰/۷۹ بود که نشان از پایایی مطلوب هر دو پرسشنامه دارد. برای تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده نیز از فرمول های آماری آلفای کرونباخ، کلموگروف-اسمیرنوف و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

یافته های پژوهش

آزمون فرضیه اصلی پژوهش

بین تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی رابطه وجود دارد.

جدول ۱: ضریب همبستگی رابطه بین تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	تدریس خلاقانه
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۷۴۲	

چنانچه در جدول شماره (۱) مشاهده می شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مولفه تدریس خلاق اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی اول

بین چالش با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۲: ضریب همبستگی رابطه بین چالش با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	چالش
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۷۵۷	

چنانچه در جدول شماره (۲) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه‌شده برای تعیین رابطه بین چالش به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه چالش با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی دوم

بین آزادی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۳: ضریب همبستگی رابطه بین آزادی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	آزادی
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۷۳۳	

چنانچه در جدول شماره (۳) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه‌شده برای تعیین رابطه بین آزادی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه آزادی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی سوم

بین حمایت از ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۴: ضریب همبستگی رابطه بین حمایت از ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	حمایت از ایده‌ها
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۵۸۸	

چنانچه در جدول شماره (۴) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین حمایت از ایده‌ها به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه حمایت از ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی چهارم

بین اعتماد و اطمینان با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۵: ضریب همبستگی رابطه بین اعتماد و اطمینان با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	اعتماد و اطمینان
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۵۴۳	

چنانچه در جدول شماره (۵) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین اعتماد و اطمینان به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه اعتماد و اطمینان با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی پنجم

بین مباحثه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۶: ضریب همبستگی رابطه بین مباحثه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	مباحثه
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۵۸۲	

چنانچه در جدول شماره (۶) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه‌شده برای تعیین رابطه بین مباحثه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه مباحثه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی ششم

بین تضاد با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۷: ضریب همبستگی رابطه بین تضاد با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	تضاد
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۶۴۱	

چنانچه در جدول شماره (۷) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه‌شده برای تعیین رابطه بین تضاد به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه تضاد با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی هفتم

بین خطرپذیری با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۸: ضریب همبستگی رابطه بین خطرپذیری با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	خطرپذیری
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۶۹۲	

چنانچه در جدول شماره (۸) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین خطرپذیری به عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه خطرپذیری با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی هشتم

بین زمان دادن به ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۹: ضریب همبستگی رابطه بین زمان دادن به ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	زمان دادن به ایده‌ها
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۷۰۲	

چنانچه در جدول شماره (۹) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین زمان دادن به ایده‌ها به عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه زمان دادن به ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی نهم

بین سرزندگی و پویایی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۱۰: ضریب همبستگی رابطه بین سرزندگی و پویایی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	سرزندگی و پویایی
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۶۱۲	

چنانچه در جدول شماره (۱۰) مشاهده می‌شود، مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین سرزندگی و پویایی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شد. بر این اساس فرضیه تحقیق، تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه زمان دادن به ایده‌ها با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه فرعی دهم

بین شادمانی و شوخ‌طبعی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول ۱۱: ضریب همبستگی رابطه بین شادمانی و شوخ‌طبعی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی

موفقیت در یادگیری الکترونیکی				متغیر
مقدار. sig	سطح خطا	تعداد N	ضریب همبستگی پیرسون	شادمانی و شوخ‌طبعی
۰/۰۰۰	۰/۰۵	۳۵۸	۰/۷۲۵	

چنانچه در جدول شماره (۱۱) مشاهده می‌شود مقدار sig محاسبه شده برای تعیین رابطه بین شادمانی و شوخ‌طبعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تدریس خلاق با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه دانشجویان گروه‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس کمتر از سطح خطا (۰/۰۵) برآورد شده است. بر این اساس

فرضیه تحقیق تأیید و این نتیجه حاصل می‌شود که از دیدگاه جامعه آماری مورد مطالعه، بین مؤلفه شادمانی و شوخ طبعی با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه تدریس خلاقانه اساتید با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دروس زبان و ادبیات فارسی به دانشجویان از دیدگاه دانشجویان گروه‌های آموزشی علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس به روش توصیفی-همبستگی به انجام رسید. برای پژوهش حاضر، ۱ فرضیه اصلی و ۱۰ فرضیه فرعی تدوین گردید. نتیجه آزمون فرضیه اصلی پژوهش مبنی بر رابطه تدریس خلاقانه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی نشان داد که بین این دو متغیر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که با تغییر یک واحدی تدریس خلاق، موفقیت در یادگیری الکترونیکی نیز افزایش می‌یابد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه با نتایج حاصل از پژوهش‌های نعمیمی و همکاران (۱۳۹۹)، صفایی فخری و مسن‌آبادی (۱۳۹۹)، ناظری و همکاران (۱۳۹۶)، گلبند و همکاران (۱۳۹۳)، نارایانان (۲۰۱۷) و کیرکگوز (۲۰۰۹) که رفتارهای خلاقانه اساتید و یاددهندگان و تسهیل‌گری آن‌ها برای فعالیت‌های آموزشی را مورد تأیید قرار دادند، همسو می‌باشد. آزمون هر یک از فرضیه‌های فرعی پژوهش یعنی رابطه بین چالش، آزادی، حمایت از ایده‌ها، اعتماد و اطمینان، مباحثه، تضاد، خطرپذیری، زمان دادن به ایده‌ها، سرزندگی و پویایی و شادمانی و شوخ طبعی به‌عنوان مؤلفه‌های تدریس خلاقانه با موفقیت در یادگیری الکترونیکی دانشجویان نیز حاکی از آن است که بین هر یک از این متغیرها با متغیر وابسته، رابطه مثبت وجود دارد. بدین معنی که با تغییر یک واحدی در هر یک از این متغیرها، متغیر وابسته یا همان موفقیت در یادگیری الکترونیکی نیز افزایش پیدا می‌کند. نتایج آزمون فرضیه‌های فرعی نیز در ابعاد مختلف با نتایج پژوهش‌های خداحمی و همکاران (۱۳۹۸)، ناظری و همکاران (۱۳۹۶)، رمضان پور و فرهادی امجد (۱۳۹۴)، بذرافکن و همکاران (۱۳۹۳)، اکبری پورنگ (۱۳۹۱) و گائو و همکاران (۲۰۱۷) همسو می‌باشد.

با توجه به نتایج این پژوهش و پژوهش‌هایی که در متن مقاله ذکر شدند، باید مطرح کرد که برای موفقیت در یادگیری الکترونیکی در سطوح و مقاطع متفاوت تحصیلی نیاز به وجود برخی امکانات، تجهیزات و زیرساخت‌های اساسی است که نبود یا کمبود هر کدام می‌تواند مانع از موفقیت در این امر شود. بدون شک در بحث فرایند یاددهی و یادگیری در دانشگاه‌ها، اساتید نقش مهم و کلیدی در فرآیند آموزش ایفا می‌کنند. در واقع ناتوانی یا عدم بهره‌گیری اساتید از روش‌ها و الگوهای نوین تدریس و عدم به‌کارگیری یا تمایل در به‌کاربردن روش‌های خلاقانه و نوآورانه در انتقال مطالب و مفاهیم درسی به‌خصوص در رابطه با دروسی که به خلاقیت بیشتری برای انتقال مفاهیم درسی نیاز دارند، فرآیند یاددهی و یادگیری را با مشکل مواجه می‌سازد. این مهم به‌ویژه در رابطه با یادگیری الکترونیکی که نیازمند امکانات و زیرساخت‌های منحصر به خود می‌باشد، بسیار حائز اهمیت است. بدین جهت نیز ضرورت ایجاد می‌کند تا در دانشگاه‌ها بستری مناسب برای تدریس نوآورانه و خلاقانه اساتید فراهم شود. در اصل باید بستر و زمینه مناسب برای تحقق هر چه بهتر آموزش الکترونیکی هموار گردد.

فهرست منابع فارسی

- اکبری پورنگ، محمد و همکاران (۱۳۹۱)، ارزیابی کیفیت یادگیری الکترونیکی در دانشگاه‌های ایران بر اساس جهت‌گیری‌های برنامه درسی و تجربه مدرسان، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۶۶، ۷۵-۹۷
- باقری، مریم، کردستانی، فرشته، دلگشایی، یلدا (۱۳۹۸) بررسی عوامل مؤثر بر تدریس خلاق و اولویت‌بندی آن‌ها (مورد مطالعه: معلمان دوره ابتدایی آموزش و پرورش منطقه ۴ شهر تهران)، سومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و علوم انسانی.
- بختیاری، لیلا، قاسم‌زاده، فرزاد (۱۳۹۵)، بررسی عوامل مؤثر در اثربخشی و تضمین کیفیت یادگیری الکترونیکی در توسعه اقتصاد شهری، سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی
- بذرافکن، لیلا و همکاران (۱۳۹۳)، بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری در قرن بیست و یکم از دیدگاه دانشجویان شرکت‌کننده در مدارس تابستانی دانشگاه علوم پزشکی شیراز، مجله علوم پزشکی هرمزگان، سال هجدهم، شماره سوم، ۲۸۲-۲۷۳.
- خدارحمی، مریم، خسروی، محبوبه، عبدالملکی، صابر (۱۳۹۸)، تحلیل و شناسایی مؤلفه‌های کلیدی تدریس نوآورانه: (تدریس نوآورانه اساتید در حوزه آموزش عالی)، فصلنامه تدریس پژوهشی، دوره ۷، شماره ۲۳، ۴-۱.
- رمضان پور، انسیه، فرهادی امجد، فرهاد (۱۳۹۴)، بررسی رضایتمندی دانشجویان دانشگاه تهران از سامانه مدیریت یادگیری الکترونیکی، بابل: کنفرانس ملی رویکردهای نوین در علوم مدیریت، اقتصاد و حسابداری
- صفایی فخری، لیلا، مسن آبادی، صدیقه (۱۳۹۹)، رابطه بلوغ حرفه‌ای و رفتارهای نوآورانه در تدریس معلمان پایه دوم ابتدایی ناحیه ۲ شهرری، فصلنامه توسعه‌ای معلم، سال پنجم، شماره ۹۱، ۳-۷۹.
- گلبند، فرنوش و همکاران (۱۳۹۳)، عوامل مؤثر بر موفقیت یادگیری الکترونیکی از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران، مجله علمی پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، دوره ۷، شماره ۹۳-۲، ۹۷.
- ناظری، نجمه، دری، سارا، آتشی، علیرضا (۱۳۹۶)، بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری الکترونیکی در رشته‌های علوم پزشکی، مجله انفورماتیک سلامت و زیست پزشکی، دوره چهارم، شماره دوم، ۱۰۷-۹۸.
- نعیمی و همکاران (۱۳۹۹)، بررسی عوامل مؤثر بر یادگیری الکترونیکی از دیدگاه دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه پیام نور واحد سراوان)، گرجستان: ششمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی.
- موحدی، رضا، شیرخانی، مریم، طالبی، بهاره (۱۳۹۶)، بررسی عوامل مؤثر بر بهبود کیفیت آموزش از دیدگاه دانشجویان (مطالعه موردی دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا)، مجله نامه آموزش عالی، سال دهم، شماره سی و هفتم، ۱۱۰-۷۹.

فهرست منابع انگلیسی

- Afida, A., Aini, H., & Rosadah, A. M. (2013). A Review of Research on Creative Teachers in Higher Education. *International Education Studies*, 6, 8-14. <https://doi.org/10.5539/ies.v6n6p8>
- Barakzai, Q. (2004). Transition from traditional to innovative teaching in and beyond pharmacology at Ziauddin Medical University. *Acta Pharmacologica Sinica*, 25, 1220-1232.
- Hammond, L.D, et al (2020), Implications for educational practice of the science of learning and development, *APPLIED DEVELOPMENTAL SCIENCE journal*, V24.N2, 140-97.
- Gao, Y., Zhang, P.P., Wen, S.F., et al. (2017). Challenge, opportunity, and development: Influencing factors and tendencies of curriculum innovation on undergraduate nursing education in the mainland of China. *Chinese Nursing Research*, 4, 113-116.
- Kirkgoz, Y. (2009). Challenge of developing and maintaining curriculum innovation at higher education. Retrieved from www.sciencedirect.com, 10-19.
- Mandula, K., Meda, S. R., & Jain, D. K. (2012). Research and implementation of a mobile video streaming application for ubiquitous learning. In 2012 IEEE international conference on technology enhanced education (ICTEE) (pp. 1-6). IEEE.
- Narayanan, S. (2010), A Study on the Relationship between Creativity and Innovation in Teaching and Learning Methods towards Students Academic Performance at Private Higher Education Institution, Malaysia, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* Vol. 7, Special Issue - 4th International Conference on Educational Research and Practice 2017, 1-10.
- Su Wangchu, Diao Hailin, -Peng Qiong (2012) Construction and practice of practical teaching system for innovative education[J]. *Higher Education Forum*, 7:37 -39.
- Zainal, M. A., & Matore, M. E. E. M. (2019). Factors Influencing Teachers' Innovative Behaviour: A Systematic Review. *Creative Education*, 10, 2869-2886. <https://doi.org/10.4236/ce.2019.1012213>.